



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. Ex Synodo (a) Ioannis Papæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

NOTÆ.

1. (a) **C**oelestinus.] Ita etiam legitur in secunda collectione, *sub hoc titulo cap. final.* nullibi tamen exprimitur cui rescribat Pontifex, nec ubi integra epistola reperitur. In presenti autem fragmento tantum docetur, juramentum de non alienandis rebus Ecclesie ab Episcopo præstitum, seu generaliter illud respectu omnium suæ dicecesis Ecclesiarum, seu tantum suar

Ecclesie Cathedralis, non impedire, quin infra alterius parochiam novam erigat Ecclesiam, et inde minuatur parochianorum numerus, atque personales saltem obventiones decreascent; taxat, & eas quidem illicitas, vel non necessarias alienationes restringendum est, argumento textus in capite ad nostram 21. de *jurejur.* *l. ultion. ff. quis iud. cog.* de quo juramento egi in cap. ...

TITVLVS XLIX.

De Immunitate Ecclesiarum, cœmeterii, & rerum ad eas pertinentium.

CAPUT I.

Ex Synodo (a) Joannis Papæ.

VT (b) in domibus Ecclesiarum, neque (c) missus, neque (d) comes, vel iudex (e) publicus, vel minister, quasi pro consuetudine, nec (f) placitum, nec auspiciis vindicent: sed in (g) publicis rebus domos constituant, in quibus placitum teneant, & secundum antiquam consuetudinem hospitentur.

NOTÆ.

1. (a) **J**oannis Papæ.] Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc titulo cap. 1.* nullibi tamen exprimitur ex qua Synodo transcriptus sit textus hic; facile tamen id apparet ex Baronio *tom. 9. anno Christi 904.* Severino Binio *tom. 3. part. 2. Concil. pag. 137.* qui referunt sub Joanne Papa IX. Ravennæ Concilium celebratum fuisse, ut acta Stephani VII. contra Formosum improbarentur, & damnarentur coram Lamberto Imperatore: & inter 12. canones in ea Synodo sancitos, *can. 11.* hæc verba reperiuntur: *Ut in domibus Ecclesiarum, nec missus, nec comes, vel iudex, quasi pro consuetudine, nec placitum, nec hospitium vindicent, sed in publicis vicis domos constituant, in quibus placitum teneant, & secundum antiquam consuetudinem hospitentur.* De hac Synodo alia notavi in capite *final. de offic. Archiepiscop.* nec est necesse in hoc canone supplere verbum *statimus*, ut fecit Glossa, cum plerumque canones Concil. absque eo verbo proferantur, ut constat ex canonibus editis in Conciliis Cæsaraugust. Valentino Gallie, Arclat. 4. sub Leone III. R. hementi r. sub Leone.

2. (b) *In domibus Ecclesiarum.*] Hostiensis in presenti, *num. 1.* Panormit. *num. 3.* Sylvester *verbo Immunitas 1. num. 3.* Azor *part. 1. lib. 9. cap. 9. quæst. 7.* existimant in presenti appellatione domus Ecclesiarum, non tantum ipsas Ecclesias significari, verum etiam domos privatas, quæ ad jus, & dominium Ecclesie pertinent, quia non tantum Ecclesia ipsa, verum etiam ejus domus

presenti immunitate gaudent. Quæ doctrina facilius admittetur, si sciamus, jam à primis Ecclesiarum sæclis inter alia bona immobilia, Ecclesiarum domos possedisse: unde Gregorius Magnus *epist. 19. lib. 3.* redditus omnes adis sanctæ Agathæ, cui Leonem acolytum præfecerat, assignat in pensionibus domorum urbanarum, his verbis: *Ideo pensiones omnium domorum in hac urbe constitutarum, quas prædictam Ecclesiam temporibus habuisse Gothorum constituit, annis singulis congregare non desinas, & quantum in sacris relictis, vel luminaribus, aliisque reparatione ejusdem Ecclesie necessarium fuerit, erogare omnibus modis studebis.* Hoc autem singulare notandum est, quod iis domibus, quæ ad Ecclesias pertinebant, tituli, & insignia Ecclesiarum inscribi solebant; hocque ritum Ecclesia possessionem domus acquirere credebatur: quare ipse Sanctus Gregorius *lib. 1. epist. 63.* agnoscens Petronii domum injustè à Constantino defensore Ecclesie titulatam; jubet titulos deici, & deponi, quos ignorantia Constantini præfixerat, his verbis: *Quoniam docti sumus domum Petronii notarii S. Romane Ecclesie, cui Deo auctore præsidemus, à Constantino tunc defensore irrationabiliter titulatam, experientia tua presenti præcepti paginâ demandamus, ut omni excusatione, vel dilacione omisâ, deposito titulo eandem domum presentium latrici Theodora relicta antedicti Petronii sine mora restituas.* Immo Ecclesia, ut Sacerdotum, ac Clericorum quieti consulere, domos illis comparabat, in quibus commodè deberent ad officii sui patres pie

& religiose obeundas, ut constat ex capite 2. de iurpatron. in 5. capit. ibi: Serenitatem tuam rogamus, rotemus, & hortamur attentè, quatenus cum indecens modis omnibus videatur, in Ecclesia memorata competenti dote penitus sine experia, ipsarum quilibet saltem 30. passus terra juxta canonicas sanctiones in liberam elemosynam extra cimiterium à parte qualibet earundem ad domos clericorum faciendas, ibidem liberaliter largiaris. Et l. 7. tit. 13. lib. 1. recop. & hæc domus dicebantur Ecclesiastica, sive domus Ecclesiarum. Earum meminerunt Eusebius lib. 7. histor. Eccles. cap. 24. ibi: Verum cum Paulus ex Episcopi domo, ejus Ecclesia propria, exire vellet, Imperator Aurel. de ea ro rogatus sententiam largitissimè quid agendum esset decrevit; præcepit enim, ut domus Ecclesia in tribueretur, quibus Christiani Italiae, & urbis Romæ Episcopi eribundam præserberent. Gregorius Turon. lib. 1. miracul. cap. 39. ibi: Mulier succensa libidine, operata peccati tenebris pergit ad domum Ecclesie per tenebras noctis: cumque oblectata omnia reperisset, pulsare foras Ecclesiastica domus cepit, ac voces ejusmodi dare: Quousque Sacerdos dormis? Quousque clausa hostia non reseras. Referri le Maître libro 1. de iuribus Eccles. capite 16. De quibus domibus Ecclesiarum accipiendus est præfens textus.

(.) *Missus.* Glossa in præfenti, pro *missio* exponit executorem, vel officialem: quam sequuntur Hostiensis, & Abbas in præfenti. Sed hæc Glossæ expositio admitti non potest; nam statim in eodem textu prout jacet in hac sexta compilatione ponitur *minister*, qui idem est, ac executor, l. ordine 15. ff. ad municip. cap. novit 43. de appellat. cap. pastoralis, §. quia verò, de offic. deleg. notari in l. ab executeore 4. ff. de appell. Verus ergo est, missum in præfenti significare Legatum directum à Principe pro qualicunque Ecclesiastica, aut publica utilitate, vel opportunitate, qui corrigeret quæ corrigenda essent. Folcardus in histor. Rheimens. ibi: *Talpinum sequitur Ursarius, qui à præfato Imperatore Magno Carolo missus dominicus ad recta iudicia determinanda fuerat ante Episcopum constitutus super totam Campaniam.* Aymonius lib. 5. cap. 1. ibi: *Ad parvam scilicet nostri missi sui discurrentes dissolvere debeant.* Quo modo missi dominici accipiuntur in legibus Longob. lib. 2. tit. 16. 18. & 29. legibus Aleman. tit. 21. 30. & 36. capitul. Caroli libro 1. tit. 122. & lib. 2. tit. 18. & libro 4. tit. 30. 32. & 44. lib. 5. cap. 19. & aliis congestis à Lindembrogio in glossar. legum antiq. verbo *Missus*. Diverſique erant hi missi dominici à missis discurrentibus, quorum munus erat mandata Principum deferre per provincias; notavit P. Marcha lib. 4. concord. cap. 8. Quater enim in anno in Gallia à Rege Legati mittebantur per Provincias, ut si quid Episcopi, aut Comites negligenter egissent, per eorum admonitionem corrigeretur, illisque quibus à Comite jus dictum non esset, ipsi dicerent, & pleraque negotia Regis nomine perficerent, aut ad eum referrent. Constitutiones quoque Principum, seu capitularium ab illis per Provincias transmittabantur, & annuntiabantur, qui ideo dicebantur missi, cap. 2. de regul. ut etiam Legati à Pontifice per Provincias directi, legati missi dicuntur, cap. excommunicamus, ubi notavi, de offic. Legat. D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

gat. cap. 1. eod. tit. in 6. notarunt Cironius ad tit. de offic. Legat. & ad titulum de appell. Leo Pinel. in cap. 2. num. 197. Inde etiam militarium dicitur tractus ille, cui præerat missus, eratque is tractus nunc plurimum, nunc pauciorum pagorum, ut accipitur in constitutionibus Caroli Calvi. tit. 12. cap. 12. ibi: *Ut unusquisque missus in sua missatico provisionem habeat, ut si aliquis de nostris fidelibus per missaticum summa transferit, aut ibi consistens, aut commanens, rapinas fecerit.* Ubi notavit Carolus Simundus, & S. Bonifacius Martyr episc. 115. Postea verò contigit, ut Dominus Imperator patrialem meum Ricolf. miseret in missaticum super Elibam cum his inferius scriptis. Illustrant Lindembrog. in glossar. verbo *Missaticum*. Vossius de vit. serm. lib. 3. cap. 27. Zerda in advers. cap. 155. num. 22.

(d) *Comes.* Pro temporis varietate varii generis fuerunt Comites. Ante Constantini tempora illi Comites appellabantur, qui Proconules, Præsidesque in Provincias sequebantur officii gratia. Cornel. Fronto de differentis Latinum sermonis, ibi: *Comes iter facti, affecta sequitur potentiorum.* Cicero, in Verrem, ibi: *Comites illi tui dilecti manus erant tuae, Præsidi, Scribae, Medici, Aruspices, Praecones.* Præcipuum verò Comitum locum tenebant assessores Præsidi, qui cis in iudiciis assidebant, de quibus in l. 4. ff. de offic. assess. ibi: *Defuncto Præsidi ante diem residui temporis, salarium deberi ait Comitibus.* Et l. legati 12. §. Comites, ff. de vacat. muner. ibi: *Comites Præsidi, & Praeconsulum.* Et l. 1. §. sed si, ff. de extraord. cognit. ibi: *Sed est Comites salarium petant.* Et l. 5. ff. ad leg. jul. repetund. ibi: *In Comitibus quoque ex hac lege iudicium datur.* Et l. Senatusconsulto 16. ff. offic. Præsidi. ibi: *Senatusconsulto cavetur, ut de his, qui Provincias regentes comites, aut libertini.* Et l. 4. ff. de offic. assess. ibi: *Diem sancto Legati Caesaris Comitibus residui temporis.* Et l. 6. §. penult. ff. de penis, l. 41. §. 1. ff. de excusat. int. Illustrant Casajus lib. 4. respons. Papei. in l. diem sancto, ff. de offic. Proconsul. Gothofredus l. in diem 4. de offic. assess. Vivar. ad Flavium Dextrum, pag. 32. Baronius in Martyrol. die 31. Maji. A Constantino Comitum nomen omnibus Magistratibus datum fuit, qui sacrum Comitatum observabant, vel ex eo probabant, quali loci laborum; immò & honorarii tituli vice fuit, sine actu, sine administratione. De his Comitibus, tam primi, secundi, quam tertii ordinis agitur in l. unie. C. de Comitibus cons. l. 1. & 2. C. de Comitibus rei milit. l. unie. C. Theod. de comit. & arcar. l. 17. & 18. C. Theodof. de proxim. Comitum, l. 127. C. Theodof. de Decur. l. 9. & 10. C. Theodof. de suar. & pecuar. Gothi etiam & Franci singulis civitatibus Comitibus exemplo Romanorum præfecerunt. Gregorius Turon. libro 6. capite 41. ibi: *Missique ad Ducem, & Comites civitatum nuncios.* Ipsi Comites in pace juri dicundo operam dabant. Gregorius Turon. lib. 8. cap. 18. ibi: *Gondovaldus autem Comitatum Meldensem super Overpinnæ competit, ingressusque urbem, causarum actionem agere cepit.* Idem lib. 10. cap. 6. Unde in Concilio Vernensi can. 23. ita cavetur: *De comites vel iudices ad eorum placita primò viduarum orphanorum, vel Ecclesiarum causas audiant, & desinant in elemosyna Domini Regis, & postea alias causas cum iustitia.* Cabilon. 2. cap. 21. ibi: *Comitibus verò, & iudicibus hoc summo opere observandum est.*

est, ut iure iudicent, & nequaquam in iudicio munus, seu personam accipiant. Tribur. can. 9. ibi: Si Episcopus Ecclesiasticum, & Comes saculare placitum eadem die condixerim; placitum Comes postponatur. In Concilio Tolet. i. sub Recharedo mentio fit diverforum Comitum. Plura de his Comitibus, & eorum officiis ac iurisdictione tradunt Altesera de comitibus lib. 1. cap. 3. 4. & 5. Zerda in advers. cap. 91. num. 9. & 21. Crespetius in summa, verbo Comes, Bignonius in not. ad Marculf. lib. 1. de formul. cap. 8. Morla in empor. tit. 2. q. 28. num. 2. Ramirez de Prado in fragment. advers. Luitprand.

5. (e) *Judex publicus, vel minister.* In his verbis superfluum videtur verbum, *publicus*; constat enim, iudices publicos esse, siquidem iudex dicitur, quali jus dicens populo, cap. foris, §. iudex, de V. S. quique publica fungitur potestate, l. 2. §. postea, ff. de orig. jur. unde videtur abundare verbum *publicus*, quod deest in dicto canone apud Baronium, & Binium: nisi dicamus cum Hostiensis & Abbate, per illa verba, *iudex publicus*, majores iudices significari; & per verbum *minister*, iudicem inferiorem, ut sic omnes Magistratus presentis prohibitione comprehenderentur.

6. (f) *Placitum.* Id est iudicium civile, iurgium, seu contentionem forensam, cap. placita 15. q. 4. Concil. Ticinense sub Leone IV. p. 3. ubi PP. ipsius Concilii coram Imperatore conqueruntur, quod ministri Comitum propter frequentia placita pauperiore populum nimis affligebant, & ajunt: Quosdam ministros Comitum propter frequentia placita pauperiore populum nimis affligere comperimus. Et in Concil. Meldensican. 76. ita cavetur: Ut Regia Majestas observare precipiat omnibus rei publicae ministris, quod à divina auctoritate, & SS. PP. constitutione cautum esse dignoscitur, ut nemo Comitum, aut quisquam ex iudiciaria potestate, post quartam feriam, quae caput jejunii nominatur, placitum, seu malum tenere praesumat. Illustrat Hothomanus in FrancoGal. cap. 10. & 11. moris enim erat olim sub dio causas agere, atque in portis civitatum: sed plerumque ob ingraentes pluvias; aut Solis ardores in templum juris dicendi causa sese recipiebant Comitès: quod prohibuerunt Ecclesia Patres in Concilio Ravennat. 2. tempore Clementis V. rubric. 12. ibi: Cum domum Dei deceat sanctitudo, dicente Domino: Domus mea domus orationis vocabitur; & valde indignum sit, & devotioni cultus sit contrarium, quod in Ecclesiis fiant mercato, tractatus, & mercimonia laborum, & ponantur in eis vasa, & alia non deputata ad executionem, & obsequium divinum: Statuimus & articulis prohibemus, ne de cetero in Ecclesiis fiant mercato, sive teneantur vasa, sive mercimonia laicorum, nec iudicialia tractentur temporalia, nec fiant in eis coadunationes viciniae, vel tractatus, seu publica parlamenta, nisi forte tempore guerrarum. Necnon Imperator Carolus statuit, ut ipsi iudices domos sibi constituerent, in quibus malum tenerent non verò in Ecclesiis, lib. 4. capitul. cap. 28. ibi: Malus tamen nec in Ecclesia, nec in atrio ejus habeatur. Dicemus infra, in cap. 5.

7. (g) *Publicis locis domos constituant.* Ad Praetorium videlicet, quod proprie accipitur ubi jus dicitur, l. penult. alias finali, C. de offic. Rector. provinc. ubi Mornac, cui & Praesidium domus haerent, l. 3. C. de oper. publico. l. 3. C. de metal. lib. 12. l. ult. C. Theodos. de offic. omn. iudic. unde apud D. Joannem cap. 18. legitur, Judæos non

fuisse ingresses Praetorium, ne contaminarentur, sed manducarent Pascha. Illustrat Pancirola lib. 2. variar. cap. 191. P. Faber lib. 1. semestr. cap. 1. De locis ubi Romani jus reddebant, agit Polletus lib. histor. fori, cap. 4.

COMMENTARIUM.

EX hoc canone communiter talis deducitur assertio: In domibus Ecclesiarum, in quibus Concilio clerici degunt, non debent iudices laici hospitium profectum sibi vindicare. Quae assertio probari potest ex cap. praeterea 28. ibi: Albergerias, juncta eius verbi notà, de iure patron. Concil. Salisburg. sub Martino V. Seculares, Ecclesiasticave persona, quacunque dignitate praesulgeant, Romanorum Rege, eius conjuge, & filijs exceptis, Ecclesiam, ecclesiasticave bona, iura, & iurisdictiones, seu Ecclesiarum vassallos publicè occupare, aut invadere quomodolibet non praesumant, Ex l. 1. in fine, C. de Episcop. & cleric. quae extat aliquibus verbis adjectis in l. 2. C. Theodos. cod. tit. cujus auctor est Constantinus, non Magnus, primus Catholicorum Imperator, ut Glossa existimavit; sed Constantinus Junior: nam textus ille Placido, & Romulo Confulibus emanavit. Hi autem non sub Constantino Magno, sed sub Constantino Junio floruerunt, l. 51. tit. 5. p. 1. l. 27. tit. 3. lib. 1. l. 2. tit. 21. lib. 2. ordin. l. 7. tit. 3. lib. 1. recopul. Illustrat: ultra congestos à Barbola in presentis, Germonius lib. 2. de sacror. immunit. cap. 15. n. 13. Boëtius Epon. hic, Sylvestri in summa, verbo immunitas l. n. 3. Azor p. 2. instit. mor. lib. 9. cap. 9. quest. 8. P. Suarez tom. 1. de relig. libro 3. cap. 13. numer. 13. Bonac. ad Bul. cœna Domini, q. 19. punct. 3. §. 1. num. 5. Coriolanus in explicat. ipsius Bullae, excom. 18. vers. 5. Gregori Lop. 2. & Didacus Perez in dictis legibus partit. & ordin. Altesera de Ducibus, libro 3. capite 16. & libro 6. dissert. cap. 17.

Sed hæc assertio difficilis valde redditur sequenti juris consideratione; nam munus hospitii recipiendi est patrimoniale, l. 3. §. minus, ff. de muner. & honor. ibi: Munus hospitii recipiendi, non persona, sed patrimonii onus est. Et l. sunt muner. ff. de vacat. & excus. mun. l. 3. C. de muner. patri. lib. 10. junct. l. munerum, §. patrimon. ff. de muner. & honor. sed à muneribus patrimonialibus nemo excusatur, l. muner. §. patrimoniarum, ibi: Ab hujusmodi muneribus, nec Principularius, nec veteranus, aut miles, autive qui privilegio aliquo subnixus est, nec Pontifex excusatur. Ubi Glossa deducit: Ergo nec clericus, nec Ecclesia. Quae sententia probatur ex l. de his, C. de Episcop. & cleric. l. 2. C. de muner. patri. lib. 10. Igitur domus Ecclesiarum tenentur recipere iudices, seu Legatos Principis; siquidem ab eo onere patrimoniali, quia non persona, sed rei est, nemo excusatur, præcipue cum agitur de hospitio præbendo ministris Regis: nam inter regalia jura illud præcipuum numeratur, ut non solum Principi, verum & ejus ministris, & consiliariis habitatio præbeatur, l. 2. & per tot. C. de metatis, & epid. lib. 12. l. 1. & per tot. tit. 15. lib. 3. recopul. docent Avendanno in diction. verb. Huespedes. Aviles in cap. 8. Praetorum, verbo Dineros. Mastrillo de Magistr. libro 3. cap. 16. num. 178. Solorzanus de iure honor. num. 416. qui numero sequenti cum Oralora, & Gregorio Lopez resolvit, Ecclesiasticos ab hoc onere

onere exemptos non esse, nisi specialis immunitas illis concedatur: ergo rite, & recte Comites, & alii iudices possunt hospitium sibi vindicare in domibus Ecclesiarum, etiam in eis clericis habitent. Augetur hæc difficultas ex eo, nam omnes fideles, maxime Ecclesiastici, tenentur hospitalitatem exercere, cap. 1. cap. quiescamus, & per tot. 4. 2. diff. probavi in cap. 2. de supplend. neglig. cap. 1. de emptio. & vendic. Ergo non debent eximi ab hospitio iudicum, & aliorum Magistratum.

10. Quæ dubitandi ratione non obstante vera est immunitas præfens assertio, cuius rationem ut assignemus sciendum est, immunitatem dici quasi muneris vacationem, exemptionem, seu libertatem à muneribus alioquin communibus; ita nimirum dictam, quasi expertem muneris, vel sine munere, id est onere: Munus enim præter donum significat etiam nunc onus, nunc officium sine dignitate, & honore, l. munus 18. ff. de V. S. quæ propter immunitas Ecclesiastica ita definitur: Est jus, quo loca, vel persone Ecclesiastica à communi onere, seu obligatione libera. & exempta sunt. Et ideo alio nomine vocari solet libertas, seu exemptio Ecclesiastica, cap. adversus, hoc tit. docent Covar. lib. 2. var. cap. 20. Lupus de libert. Eccles. p. 2. quæst. 11. Suarez de censur. diffinit. 21. sect. 2. num. 89. Azor tom. 2. lib. 9. cap. 8. Hæc autem immunitas, seu emunitas, ut voluerunt Pitheus in Glossario, Zorda in advers. cap. 191. Ecclesiastica est triplex: Prima localis, quæ competit Ecclesiis, & aliis piis locis, de qua in cap. inter alia, hoc tit. Secunda personalis, quæ competit Ecclesiasticis personis, etiam in ordine ad causas, de qua in cap. non minus, hoc tit. cap. clerici, de iudicis, cap. 1. de foro compet. Tertia realis, quæ competit Ecclesiasticis rebus, seu bonis, de qua in præfenti textu agitur.

11. Ideo autem in domibus Ecclesiarum iudices, & seculares Magistratus nequeunt hospitium querere, aut sibi vindicare, quia hæc immunitas ab hoc patrimoniali munere præbendi hospitium, jam ab Imperatore Constantino concessa fuerat in d. l. 1. de Episcop. & Cleric. & in formula ipsa immunitatis Ecclesiastica relata à Marculfo lib. 1. formul. cap. 3. specialiter cavetur, ne Ecclesie villæ, aut possessiones mansiones, seu paratas præstent. Solebant enim subditi hospitio non modo recipere milites, & Legatos Principis, Comites, & eorum ministros, verum & viaticum eis pro uniuscuiusque dignitate præstare. Verba sunt: Statuentes ergo, ut neque vos, neque juniores, neque successores vestri, nec ulla publica iudiciaria potestas, quocumque tempore in villis ubicunque in regno nostro ipsi Ecclesie, aut Regi, aut privatorum largitate collatis, aut qui antea fuerint collaturæ, aut ad audiendas altercationes ingredi, aut freda de quibuslibet causis exigere, nec mansiones, aut paratas, vel fideiussores tollere non præsumatis, &c. Unde descriptum ferè privilegium monasterii Corbeienfis à Clotario datum, quod extat apud Sirmundum tom. 1. Conc. Gall. & privilegium Laurishamensis monasterii, quod auctorem habet Carolum Magnum in Chronico Laurishamensi; & tot alia, quæ passim occurrunt. Sed reverentia Regis emunitatis vix continuit Comites. Pauliacensem villam comobii Floriacensis crebrà Arnulfi Comitis metatione attritam luget Ay-

montus Floriac, lib. 12. de miracul. S. Benedicti, cap. 5. Nam Arnulfus quidam fuit vir secularis militia, clarus stipendius, qui ab Archemaldo huius loci Abbate beneficiario iure aliqua ex possessionibus monasterii sibi tradita possidebat: hic obitus benefactorum, fidei quoque, quam sacramento Sancto sponderat Benedicto, ac illi pro posse famulantibus monachis, Pauliacensis parochie prædium assidua exornabat metatione. Carolus Magnus lib. 3. Capitul. cap. 39. ibi: De missis nostris ascensionibus, vel ceteris propter utilitatem nostram iter agentibus, ut nullus mansionem contradicere eis præsumat. Ludovicus in Synodo Pici-nensi, ibi: Quando etiam Episcopos, Abbates, vel Comites, seu fidelium nostrorum quempiam in propria villa morari contigerit cum suis, in suis maneat domibus, ne sub obitu hospitii vicinis opprimant. Illustat Bigonius in notis ad Marculfum, lib. 1. cap. 4. à quo mutare, paratarum immunitas Ecclesie domibus competit, sicut etiam in regnis Hispania à Regibus Catholicis concessum est, ut in domibus Clericorum sine consensu, & voluntate ipsorum hospitium aliquis querat, l. 27. tit. 3. lib. 1. ordm. cum hac tamen limitatione, ut scilicet hæc immunitas non competat, quando Princeps ipse, vel ejus filii iter faciunt per aliquem locum, l. 7. tit. 2. lib. 2. ordm. unde cognoscitur differentia, quæ versatur inter Ecclesiam ipsam, & ejus domos; nam in Ecclesia nemo hospitium vindicare valet, non quia immunitas ab eo munere Ecclesie concessa sit, sed propter inhonestatem, ut exprimitur in d. l. penult. ibi: Porque seria cosa muy fea, y deshonesta, que las Iglesias que son casas de Dios, &c. in domibus autem Ecclesiarum hæc inhonestas non versatur, & ideo immunitas concessa fuit, quæ cessavit ex illa magna causa, videlicet supervenientibus Rege, Regina, vel eorum filiis, ut ex Concilio Salisburg. & dicta lege ordinamenti probavi. Magna autem cum ratione hæc immunitas non præbendi hospitium concessa fuit domibus Ecclesiarum, & Clericorum, nam similis immunitas competit militibus armata militia, l. his oneribus, ff. de vacat. & excus. muner. ibi: Angariorum præstatio, & recipiendi hospitii necessitas, & militibus, & liberalium artium professoribus remissa sunt. Medicis etiam, & legum Doctoribus, l. Medicos, C. de profess. & med. lib. 10. ibi: Nec in Provinciis hospites recipere. Grammaticis, Oratoribus, & Philosphis præceptoribus, in l. final. C. de Fabric. & Archiatris, in l. Fabricensium, l. Archiatros, C. de metatis. Cubiculariis Principis in l. 2. C. de Præpositis sacri cubic. lib. 12. Domus quoque eorum, vel in hac sacratissima verbo, vel in alia qualibet positas civitate ab omni hospitium cuiuslibet dignitatis inquietudine vindicamus. Decurionibus, & silentiariis, in l. 3. C. de silentiariis, eod. lib. Militantibus in sacris scripturis, l. in sacris 9. C. de proximis sacror. eod. lib. ibi: Super domibus quoque, quas in provinciis possident, metatorum molestis liberantur. Si ergo omnibus hæc immunitas concessa est, multò magis domibus Ecclesiarum, & clericorum competere debet: & si habitent pater, fratresque cum filio clerico, immunes sunt ab hospitio præbendo, nisi ea præstatio nummaria pensione solvatur. Marini lib. 1. resol. cap. 167. Si autem Ecclesia, aut persona Ecclesiastica acquirat titulo universali, vel particulari domum subje-

etiam hospitali regiæ, vulgò de *cafa y aposento*, tenetur eandem hospitalitatem tanquam onus reale præbere, ut decisum fuisse sapius in supremo regali Consilio refert Guzman de *evict. quest. 7.*

II.
Dissolvi-
tur dubi-
tandi ra-
tio.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, nam munus suscipiendi hospites, de quo in præfenti agitur, non est, nec cenferi potest patrimoniale, quia patrimonium tantum est, & cenferetur illud, in quo sumptus petuntur, & erogantur, l. 1. §. patrimonii, ff. de muner. & honor. l. final. §. patrimoniorum, ff. eod. tit. ibi: Patrimoniorum sunt munera, quæ sumptibus patrimonii, & damnis administrandis expediuntur. Et hinc illa tantum munera Philosophis remissa negantur, quæ sumptibus expediuntur, non verò alia, ut constat ex l. in honoribus, §. Philosophis, ff. de vacatione & excusat. muner. Quod autem in proposito, ut dicimus, suscipiendi hospites munus ab eis, qui ad illud tenentur, absque illo sumptu expediatur, constat ex l. devorum, C. de meritis, lib. 12. ibi: Solam sanè hospitalitatem sub hac observatione concedimus, ut nihil ab hospite, quod vel hominum, vel animalium pascuis necessarium creditur, postuletur. Et ex l. unico, de salgamo hospite. non præf. eod. lib. quibus consonat lex 10. 12. & 19. tit. 15. lib. 3. novus recop. docuerunt Glossa in l. 1. C. de Episcop. & Cleric. Agidius Thom. in tract. de collect. §. Subjicio, num. 22. Deinde quia etiam hoc munus recipiendi hospites esset patrimoniale, nihilominus tamen domus Ecclesiarum ab eo immunes deberent cenferi, cum speciali privilegio ea immunitas concessa sit à Constantino in d. l. 1. & ab eis etiam patrimonialibus muneribus illi omnes immunes sint, quibus id speciali privilegio concessum est. Textus disertus in l. sunt munera, ff. de vacat. muner. ibi: Præter eos, quibus principali beneficio concessum est. Ubi

Glossa, Bartolus, & Alberic. in rubric. ff. de mun. & honor. Unde Petrus Antibolus in d. de mun. §. 4. num. 30. vers. vel aliter, concludit, quod speciale est in Ecclesia de clericis, ut non teneantur ad suscipiendos hospites in suis domibus, licet munus sit patrimoniale, propter speciale beneficium beneficio legis hoc munere reperiuntur exemptis. Nec obstat textus in d. l. sunt munera, ibi: Nihil aliud privilegium, l. final. ff. de muner. & honor. ibi: Qui privilegio aliquo subnixus est: ubi doceri videtur etiam, nec virtute privilegii competere immunitatem ab hoc munere hospitem recipiendi; nam illa verba referenda sunt ad eos, qui alia privilegia generalia immunitatis habent, non verò speciale hujus immunitatis, ut Ecclesie, & clerici habent. Nec obstat augmentum ipsius difficultatis, pro cujus solutione dicendum est, hospitalitatem dupliciter considerandam esse: Primo quatenus procedit ex æquitate, & liberalitate, quæ omnino arbitraria est, & in sola virtute consistit, de qua in l. si vero, vers. Idem ait, ff. de iis, qui deiecerunt: l. Et habet, §. hospites, ff. de precario, l. postliminis, §. in pace, ff. de captivis; cujus symbolum describitur ab Aul. Gellio lib. 5. nocturno, cap. 13. Alex. ab Alex. lib. 4. dier. genial. cap. 10. & effectus juris, qui ex ea resultant, tradunt Decius consil. 8. Menochius de arbit. casu 160. num. 19. Tiber. Decianus volum. 3. consil. 66. num. 36. De hoc hospite accipiendi sunt textus in cap. 1. de emption. & vendit. cap. 2. de suppl. neglig. cap. de monachis, de præbend. Secundo modo consideratur hospitium, quatenus tendit ad munus, & onus, de quo in l. milites, §. munus hospitii, ff. de muner. & honor. l. 3. C. de muner. patrim. lib. 10. à quo immunes sunt clerici ex d. l. 1. C. de Episcop. & Clericis, ubi Odofredus.

CAPUT II.

Gregorius Agnello Episcopo (a) Terracinesi.

Pervenit ad nos, quosdam illic, quod dici nefas est, (b) arbores colere, & multa alia contra Christianam fidem illicitè perpetrare. Et miramur, cur hoc fraternitas vestra districtè emendare ultione distulerit. Ea propter scriptis vos præsentibus adhortamur, ut hos diligenti investigatione perquiri, & veritate cognita ealem in eis faciatis exercere vindictam, quatenus & DEUS placari possit, & aliis eorum ultio correctionis exemplum sit. Scripsimus autem & Mauro nunc Vicecomiti, ut fraternitati vestræ in hac re debeat adhibere (c) solatia, dummodo ad comprehendendos eos invenire excusationem aliquam non possitis. Quia verò competimus multos se à murorum vigiliis excusare, sit fraternitas vestra sollicita, ut nullum nec per nostrum, vel Ecclesiæ nomen, aut quolibet alio modo defendi à vigiliis patiat, sed omnes generaliter compellantur: quatenus cunctis vigilantibus, melius, auxiliante Domino, civitatis valeat custodia procurari.

NOTÆ.

- I. (a) **T**erracinesi. J. Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 2. & integram hujus textus restituo ex ipso registro D. Gregorii, ubi lib. 7. indict. 1. epist. 20. reperitur hic textus. Terracina civitas est Italia, in an-

tiquo Latio littorali, quod hoc tempore vocamus Romanam Campaniam, prope mare, supra clarum collem sita est: fuit Colonia Romanorum, & ejus meminerunt Livius, Lucanus, & Frontinus, ut refert Ughel. tom. 1. Italia, fol. 198. Urbs est admodum civilis, jam Episcopali Cathedrâ ornata ab Apostolorum tempore.